

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yɛbama, Dawudaa dii xɛmɛna, e nun manga singen naxanye fa a faxa xanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene nɔɛ, a dii xɛmɛ firin yi keli alogo e xa ti a jɔxɔni. Dɔnxɛn na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kɛndɛn findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na dɔnxɛn na bayo, a a dunuja rajanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun dɔxɔ firin. Yamanan sogeteden kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne mi tin Sulemani a dii xɛmɛna mangayaan ma, e yi manga gbɛtɛ dɔxɔ. Na feen xanbi ra, han jɛɛ kɛmɛ firin jɔxɔn, mangaya firin nan lu Isirayila bɔxɔni e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yɛngɛni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nɛn mangan lan a xa tinxinjɛ ayi Ala yɛɛ ra yi kii naxan yi. Na tinxinna findixi hɛrin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nɛn, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan sɛnben gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa nɔɛ a fatini wolonɲɛ hali dugin felenxi a ma. ² A walikɛne yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasɔlɔnxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nɛn i fɛma, a yi a yengi dɔxɔ i xɔn, a yi a sa i fɛma. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yɛɛ rakonin Isirayila yamanan birin yi, e dii tɛmɛ tofajina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fɛma. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mumɛ.

Adoniya yi wa mangayaan xɔn

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xɛmɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi falan ti fɔlɔ, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yɛɛ ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a yɛ gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba nun saraxaralina Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadɔki nun Benaya, Yehoyadaa dii xɛmɛn nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyi nun Dawudaa sofa wɛkilɛxine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yɛxɛɛne nun jingene nun jinge dii raturaxine ba saraxan na gɛmɛ salaxunxin fɛma En-Rogeli dɛxɔn, a yi a tada nun a xunyeɛne birin xili, mangana dii xɛmɛne, e nun Yuda xɛmɛn naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi

Nabi Natan nun Benaya nun sofa wεkilεxine xili, e nun a xunyεn Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani afe ra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mεxi ba, a Xagiti a dii xεmεna Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon?” ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yεtε rakisi e nun i ya dii xεmεn Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘N kanna, mangana, i mi yi i kεlε n xa ba, a i ya dii xεmεn Sulemani nan findima mangan na i nεxεni? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?” ¹⁴ I mεn nεma falan tiyε mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan sεnβε so.” ¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yεtagi. Mangan yi a maxεdin, a naxa, “I waxi nanse xεn ma?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kanna, i i kεlε nεn Alatala yi, i ya Ala, i ya walikε naxanla xa, fa fala a n ma dii xεmεn Sulemani nan findima mangan na i tan nεxεni, a dεxεma nεn manga gbεdeni. ¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kanna, i tan mangan yεtεen mi na kolon. ¹⁹ A bata turane nun ninge dii raturaxine nun yεxεε wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xεmεne birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walikεen Sulemani tan xilixi. ²⁰ Iki, n kanna, mangana, Isirayila birin yεen fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na

i tan, n kanna ɲɔxɔni. ²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xemɛn Sulemani suxuma nɛn alo fe kalane.”

²² Batiseba mɔn yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yɛtagi, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i ɲɔxɔni mangayani? ²⁵ Bayo, a sigaxi nɛn to a sa ɲingene nun ɲinge dii raturaxine nun yɛxɛɛ wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xemɛne birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e dɛge, e min a yɛtagi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’ ²⁶ Koni a mi n tan i ya walikɛɛn xilixi, e nun saraxaraliin Sadɔki e nun Yehoyadaa dii xemɛn Benaya e nun Sulemani, i ya walikɛna. ²⁷ Mangana, n kanna, i tan nan na ragidixi ba? Nanfera i mi n tan, i ya walikɛɛn nakolonxi na kanna fe ma naxan dɔxɔma i ya mangaya gbɛdɛni i ɲɔxɔni?”

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yɛtagi. ²⁹ Mangan yi a kɔlɔ a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰ N nan n kɔlɔ Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xemɛn Sulemani nan findima mangan na n ɲɔxɔni, a dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛni.’ N na nan ligan to.”

³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yɛtagi, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kanna Manga Dawuda ma han habadan.”

*Sulemani a mangayaan yi ragidi
Taruxune Singen 29.21-25*

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “Ɛ saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya xili.” E yi fa mangan yɛtagi.

³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ n ma muxune tongo, ɛ yi n ma dii xɛmɛn Sulemani rate sofanla fari, ɛ siga a ra Gihon tigini. ³⁴ Mɛnni, saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. Ɛ yi xɔtaan fe, ɛ yi a fala, ɛ naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’ ³⁵ Ɛ te a fɔxɔ ra, a xa fa dɔxɔ n ma mangaya gbɛdɛni, a lu n ɓɔxɔni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.” ³⁶ Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kanna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷ Amasɔtɔ Alatala bata lu n kanna, mangan xɔn, a xa lu Sulemani xɔn, a yi a mangayaan nadangu n kanna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sadɔki yi siga Nabi Natan fɔxɔ ra, Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya nun Keretine nun Pɛletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini. ³⁹ Saraxaraliin Sadɔki yi ture sa fenna tongo bubu sariɗanxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi xɔtaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa fi Manga Sulemani ma.” ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a fɔxɔ ra, e xulenna fema, e lu sɛwani, bɔxɔn yi xuruxurunma e sɔnxɔ sɔnxɔn yi.

Sulemani yi yafɛ Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e dege, ne yi e sɔnxɔ xuiin me, Yowaba yi xɔtaan xui me, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ taani?”

⁴² A mɔn yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xemɛn Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xeme kendɛn nan i ra, i faxi xibaru fɔpine nan na.” ⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “En-en de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sadɔki rasiga a fɔxɔ ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xemɛn Benaya nun Keretine nun Pɛletine, e yi a dɔxɔ mangana sofanla fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadɔki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigini. Na xanbi ra, birin yi te mɛnni sewani, taan yi yimaxa. E na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin nan mexi. ⁴⁶ Sulemani yetɛɛn bata dɔxɔ manga gbɛdeni. ⁴⁷ Mangana walikɛne bata fa dubadeni nxu kanna Manga Dawuda xa, e naxa, ‘I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!’ Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni. ⁴⁸ Mangan mɔn yi a fala, a naxa, ‘N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n pɔxɔ yibirani fixi n ma, a yi tin n yeɛn yi a to.’ ” ⁴⁹ Adoniyaa muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yeɛ ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, “Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yeɛ ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, ‘Manga Sulemani xa a kɔlɔ n xa to fa fala a mi n tan, a walikɛɛn faxama silanfanna

ra.’ ”* ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, “Xa a yεε findi muxu kenden na, hali a xunεε keden mi birε bɔxɔni, koni xa fe ɲaxina nde to a feni, a faxama nεn.” ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yεtagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni.”

2

Dawuda sago dɔnxene

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xεmεn Sulemani ma, a naxa, ² “N sigamatɔɔn ni i ra birin sigadeni. I wεkile, i findi muxu kenden na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tɔnne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sεbεxi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi, alogo i xa nɔɔn sɔtɔ i ya feene birin yi e nun i nεma dεdε, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, ‘Xa i ya diine sigan ti ɲɔxɔ luun nun lan-nayani n yεtagi, e bɔɲεn nun e niin birin na, i ɲɔxɔn mi ɲanɲε Isirayila mangayani mumε!’ ⁵ I yεtεna a kolon Seruyaa dii xεmεn Yowaba feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xεmεn nun Amasa, Yeteri a dii xεmεna. A yi e faxa, a yi e yεngε bɔɲε xunbenla waxatini, a dugine rafexi e wunla ra. ⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunεεxεn yi fixa, a faxa bɔɲε xunbenli. ⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e dεgεma i ya tabanla ra,

* **1:51:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

amasotɔ e fan na sifan liga nɛn n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi. ⁸I nama jinan Simeyi xɔn naxan i fema, Geraa dii xɛmɛna, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lɔxɔn naxan yi Maxanayin taani, a danga jaxine ti nɛn n xili ma. Koni n xɛtɛmatɔna, a godo nɛn n nalandeni Yurudɛn baan dɛ, n nan n kɔlɔ a xa Alatala yi, n naxa, ‘N mi fa i faxama silanfanna ra.’ ⁹Koni, iki, i nama a ratɔrɔntaren lu bayo xɛmɛ xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faxesa, i a halagi.”

Dawuda yi faxesa

Taruxun Singen 29.26-30

¹⁰ Dawuda to faxesa, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalɛn yi. ¹¹ Dawuda jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jɛɛ solofere Xebiron taani, jɛɛ tonge saxan e nun saxan Yerusalɛn taani. ¹² Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi sɛnbɛ so.

Sulemani yi a sɔtɔ Adoniya ra

¹³ Lɔxɔna nde, Adoniya, Xagiti dii xɛmɛn naxan sɔtɔxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batisɛba fema. Batisɛba yi a maxɔdin, a naxa, “I faxi n todeni fe fajin nan ma ba?” A yi a yabi, a naxa, “Ɔn.” ¹⁴ Adoniya mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N waxi falan ti feni i xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “I mi a kolon a mangayaan yi daxesa n tan nan xa ba! Isirayila birin yɛɛn yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyɛn ma, amasotɔ Alatala nan a ragidixi a ma. ¹⁶ Iki, n fe keden nan

maxɔdinma i ma, i nama tondi na ma n xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma naxanla ra.” ¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, “Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra.”

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fama Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdena nde dɔxɔ a yiifanna ma a nga xa. ²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, “Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nna, n mi tonde a ma i xa mume!” ²¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa naxanla ra.” ²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, “Nanfera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba fan xa.”

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “Xa n mi Adoniya bɔnɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natɔrɔn a xɔlɔn birin yi. ²⁴ Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n sɛnbɛ soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nɛn faxadeni.” ²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Benaya rasiga, a sa Adoniya faxesa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mən yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, “Siga i ya bəxəni Anatəti yi, amasəto i lan nən i xa faxa, koni n mi i faxan to, amasəto i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe Dawuda yεε ra, e nun amasəto ε nun n fafe nan a tərəne birin xali.” ²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sətəxi, Yowaba to na mε, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fələni Abisalomi xa. ²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dεxən.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xεmən Bənaya rasiga, a naxa, “Sa a faxa.” ³⁰ Bənaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, “En-εn! N faxan be nin.”

Bənaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹ Mangan yi a fala Bənaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyε n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³² Alatala a wunla hakən luma a yetεen nan xun ma, amasəto a bata Abineri, Neri a dii xεmənə, Isirayila sofa kuntigin faxa e nun Amasa, Yeteri a dii xεmənə, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne

* **2:27:** Na feen mən səbexi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

birin muxu tinxixi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nɛn n fafe Dawuda mi a kolon. ³³ E wunle goronna luma nɛn Yowaba nun a yixɛtɛne xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra bɔɲɛ xunbenla luma nɛn Dawuda nun a yixɛtɛne nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴ Nayi, Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya yi xɛtɛ Yowaba fɛma, a yi sa a faxa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵ Mangan yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya ti Yowaba ɲɔxɔni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadɔki ɲɔxɔni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxa

³⁶ Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yɛtɛ xa Yerusalen yi, i dɔxɔ be, i nama siga dɛdɛ. ³⁷ Koni, a kolon, i na mini lɔxɔn naxan yi, i na Kedirɔn lanbanni gidi, i faxama nɛn. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸ Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kannan naxan falaxi, n na ligama nɛn.”

Simeyi yi lu Yerusalen yi waxati xunkuye. ³⁹ Koni ɲɛɛ saxan bun ma, Simeyi a walikɛ firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xɛmɛna, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikɛne sa Gati taani.” ⁴⁰ Simeyi yi keli, a yi a sofanla tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walikɛne fendeni. Simeyi yi sa fa a walikɛne ra keli Gati taani.

⁴¹ E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalen yi, a siga Gati taani, koni a mɔn bata xɛtɛ. ⁴² Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakɔlɔ Alatala yɛɛ xɔri, a i nama mini

taani. N mən i maxadi nən, xa i mini ləxə yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nən. Na waxatini, i n yabi nən, i naxa, ‘Na fan. N bata a mε.’ ⁴³ Nanfera nayi, i bata i kəɓ feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinmεxi. I mən mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i bəɲeni i fe ɲaxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nən na fe ɲaxina fe ra. ⁴⁵ Koni Ala barakan sama nən n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi sənbe so han habadan Alatala yetagi.” ⁴⁶ Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii xəmən Benaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii tɛmən futu

¹ Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii tɛmən dəxə a ɲaxanla ra. A yi siga a ɲaxanla ra Dawudaa Taani Yerusalən yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalən rabilin yinna tiyε.

² Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama dɛnaxan yi. ³ Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene ligε. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna sətə

Taruxune Firinden 1.2-13

⁴ Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasətə taan kide kɛndən nan yi mɛnna dangu a

birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵ A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiyeni kɔɛɛn na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xɔli i ma, na maxɔdin, n na a soma i yii nɛn.” ⁶ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikɛna, amasɔtɔ a yi sigan tima i yetagi lannayaan nun tinxinna nun bɔɲɛ faɲiyaan nin. I bata dii xɛmɛn so a yii naxan dɔxi a mangaya gbɛɗeni to, i yi lu a xɔn hinan gbeeni. ⁷ Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikɛɛn findi n fafe Dawuda ɲɔxɔn na, koni banxulan ɲɔrɛn nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸ N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi nɔɛ tɛngɛ, a mi nɔɛ yatɛ a wuyaan ma. ⁹ Nayi, xaxili faɲin fi n tan i ya walikɛɛn ma, n xa nɔ i ya yamaan makitɛ, n nɔ a faɲin nun a ɲaxin tagi rabɛ! Amasɔtɔ nde nɔɛ yama gbeeni ito marɛ?”

¹⁰ Sulemani a maxɔdinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen maxɔdinxi i yetɛ xa, i mi nafunla maxɔdinxi, i mi i yaxune faxa feen maxɔdinxi, i xaxinla nan maxɔdinxi kiti sa feen na. ¹² Nanara, n na ligama nɛn alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nɛn i ma, muxu yo munma naxan sɔtɔ dangi i tan na. ¹³ I mi naxan maxɔdinxi, n mɔn na fan soma nɛn i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴ Xa i sigan ti n ma kiraan xɔn, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya lɔxɔne xunkuyama ayi nɛn.”

¹⁵ Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiyeŋi. A yi xεtε Yerusalen yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yeŋtagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun bəŋε xunbeli saraxane, a yi donse donni tən a walikene birin xa.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Ləxəna nde, yalunde ɲaxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yeŋtagi. ¹⁷ ɲaxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kanna, nxu nun ɲaxanli ito yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fεma banxini. ¹⁸ Xi saxan dangu xanbini, ɲaxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xəŋε yo mi yi nxu fεma banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Kəεen na, ɲaxanli ito a diin yi faxa, bayo a saxi nεn a fari. ²⁰ Nayi, kəε tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fεma, a sa a sa a fεma. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fεma. ²¹ Xətənni, n yi keli alogo n xa xiŋen fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki faŋi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² ɲaxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan ɲεŋε, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲεŋε.” E falan ti na kiini mangan yeŋtagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan ɲεŋε, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘εn-εn, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan ɲεŋε.’ ” ²⁴ Nayi, a mən yi a fala, a naxa, “ε fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan

* **3:15:** 3.15Layiri Kankirana fe mən seβexi Xəŋəyaan 25.10-22 kui.

⁶ Axisari,
 manga banxin walikene kuntigin nan yi na ra,
 Abadaa dii xemena Adoniran,
 karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila
 xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sule-
 mani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na
 ligama nen kike keden nen bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun
 Beti-Semesi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun
 na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Aruboti taan xun na, e
 nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Dorɔ geya yamanan
 birin xun na. Sulemani a dii temen Tafata nan yi a
 naxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun
 Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin
 denaxan Saratan fema Yeserele bun ma, keli Beti-
 Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na
 Galadi yamanani. Manase a diin Yayiri a taadine
 yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani
 Basan geyaan fari mena boxon fan mon yi a yii,
 taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye de
 yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xemen nan yi Max-
 anayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na.
 A tan fan Sulemani a dii temena nde nan tongo a
 naxanla ra naxan xili Basamati.

16 Baana, Xusayi a dii xεmεn nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

17 Yosafati, Paruyaa dii xεmεn nan yi Isakari yamanan xun na.

18 Simeyi, Elaa dii xεmεn nan yi Bunyamin yamanan xun na.

19 Gebere, Yuri a dii xεmεn nan yi Galadi bɔxɔn xun na, e nun Amori manga Sixɔn nun Basan manga Ogo, ne yamanane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

20 Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan nεmεnsinna. E e dεgema, e min, e sεwa.

5

1 Sulemani mɔn yi yamanane birin nɔxi keli Efirati baan ma han Filisitine yamanani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fε mudun na, e lu Sulemani a nɔɔn bun ma a siin sogen birin yi.

2 Lɔxɔ yo lɔxɔ Sulemani mako yi donseni itoe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fuɲin kilo wuli fu nun solomasεεε ³ nun ninge turaxi fu nun ningen mɔxɔnε gbεtε e naxanye raba sεεε yirene yi e nun xuruse xunxuri kεmε e nun sube gbεtεne alo xεnla nun bolen nun kulumεn nun tɔxε turaxine.

4 A mɔn yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasa taana, mεnne mangane birin yi a nɔɔn nan bun. Bɔnε xunbenla yi a xa yiren birin yi. ⁵ Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Bεriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi dɔxi a manpa bogi

nakəən nun a xəde binle tagi bəne xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogen birin yi.

⁶ Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yenge so wontorone bandunne. ⁷ Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e dege ma a konni, birin yi kike keden nan tongoxi, e yi jəxə sama na xən ma alogo sese nama dasa a ma. ⁸ E yi fama fundenna nun se xen na soo ragine soone nun yenge so wontoro soone xa mangan konni alo yaten naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹ Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan nemensinna. ¹⁰ Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹ A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixetena nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikoli nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dexən yamanane birin yi. ¹² A sanda wuli saxan nan sa, e nun beti wuli keden e nun suulun. ¹³ A yi wudine kepane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A mən yi subene fan kepanan fala e nun xoline nun bubuseene nun yexene. ¹⁴ Dunupa mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna ramε a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe me nun.

*Alaa banxin ti feen yi yitən
Taruxune Firinden 2.2-15*

¹⁵ Xurami, Tire mangan yi a walikene rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a me, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe nɔxɔni, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶ Sulemani yi xeraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷ “I a kolon n fafe Dawuda mi nɔxi banxin tiye Alatala xa, a Ala xinla binyama denaxan yi. Na yi masoto yengene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸ Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yegba mi fa n ma! ¹⁹ N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, ‘N na i ya diin naxan tima mangayani i nɔxɔni, na nan banxin tima n xinla ra.’ ²⁰ Yamarin fi sɔnɔn muxune xa Liban suman wudine sege n xa. N ma walikene fama nen i gbeene fema, n yi i ya walikene saren fi alo i wama a xɔn kii naxan yi, amasoto i a kolon muxu yo mi en ye naxan nae wudine sege alo Sidɔn kaane.”

²¹ A to Sulemani a falane me, Xurami yi sewa han, a yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alogo a xa yama gbeeni ito mara!”

²² Xurami yi yabini ito rasiga Sulemani ma, a naxa, “N bata i ya xeraan me. Naxan birin nafa n i ma suman wudine nun fɔfɔne fe yi, n na lige i xa.

²³ N ma walikene e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali fɔxɔ igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma han i denaxan yire bama n xa. Menni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma.”

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fɔfɔne so Sulemani yii alo a yi waxi a xɔn kii naxan yi.

²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyɔn sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasεxε nan soma Xurami yii a muxune balon na ηεε yo ηεε.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yitɔn

Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikεne ba Isir-ayila muxune birin yε, e sigε han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun dɔxɔde saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbεtε ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e dɔxɔ yo dɔxɔ e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikεne xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun gεmε masonla muxu wuli tonge solomasεxε geya yireni. ³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikεne yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan kεmε saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa gεmε masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin βεtɛn sa. ³² Sulemani a walikεne nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi gεmεne masoli, e wudine nun gεmεne yitɔn banxin ti feen na.

6

Ala Batu Banxin ti fena

Taruxune Firinden 3.1-14

1 Isirayila kaane mini xanbini Misiran ya-manani, na ꞑꞑꞑ ꞑꞑꞑ naanin ꞑꞑꞑ tonge solo-masexeden nan yi a ra, Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fɔlɔ, a mangayaan ꞑꞑꞑ naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi ꞑꞑꞑꞑꞑ kike firinden na. 2 Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nɔngɔnna ye tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna ye mɔxɔꞑꞑꞑ, a yitena a ye tonge saxan. 3 Ala Batu Banxin so dɛꞑꞑ palaan yi kuya nɔngɔnna ye mɔxɔꞑꞑꞑ, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin dɛ ra nɔngɔnna ye fu.

4 Mangan yi foye sode faꞑꞑine rafala banxin ma. 5 A yi kore banxi radigilixine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala raꞑꞑanna ma, a yi konkone ti a rabilinni. 6 Kore banxin laberaxini gbona nɔngɔnna ye suulun, a tagixina nɔngɔnna ye sennin, a saxandena nɔngɔnna ye solofere, amasɔtɔ banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kankeni. 7 A to yi Ala Batu Banxin tima, e gɛꞑꞑ masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxi dɛnaxan yi. Dɛɛramaan mi rawali, bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

8 Kore banxin xurin konkone so dɛꞑꞑ yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema teden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. 9 Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiyɛ, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. 10 Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nɔngɔnna ye suulun dɔxɔ ne birin dɛ, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

11 Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, 12 “I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tɔnne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e fɔxɔ ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na rakamalima nɛn i xa. 13 N luma nɛn Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabɛɛnma, n ma yamana.”

14 Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiyɛ. 15 Walikɛne yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli bɔxɔni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fɔfɔ farinne sa banxin lonna ma. 16 A yi banxin kuiin naɲanni taxun suman farinne ra keli bɔxɔni han kore nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ, a mɛn findi pala raɲanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sariɲanxi fisamantenna. 17 Nɔngɔnna yɛ tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala raɲanna yɛtagi. 18 Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura faɲine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, gɛmɛ yo mi yi toma.

19 Sulemani yi pala raɲanni tɔn Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɔ na. 20 Pala raɲanna yi kuya nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ, a yitena nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ. Sulemani yi xɛma faɲi yilɛnɛnxine sa a ma, a mɔn yi xɛma faɲin sa saraxa ganden ma a dɛnaxan nafala suman wudin na. 21 A xɛma faɲi yilɛnɛnxine sa banxin kuiin ma, a yi xɛma yɔlɔnxɔnne radangu pala raɲanna yɛtagi, a xɛma yilɛnɛnxine sa a ma. 22 A yi xɛma faɲi yilɛnɛnxine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala raɲanna yɛtagi, a xɛma yilɛnɛnxine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yitɔn yire sariɲanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nɔngɔnna yɛ fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, boden fan yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nɔngɔnna yɛ fu. ²⁵ Nɔngɔnna yɛ fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nɔngɔnna yɛ fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala raɲanna tagini. E gubugubune yi raminixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna, sawura firinden gabutɛɛn fan yi sigaxi han banxin kanken fɔxɔ kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dɔxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xɛma yilɛnlɛnxine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura faɲine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi xɛmaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi dɛɛn fɔxɔ firin kannna ti pala raɲanna ma Oliwi wudine ra, a dɛɛn ti wudine yitaxun dɔxɔ suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi dɛɛn fɔxɔ firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun ɲɔxɔnde sawura faɲine rafala dɛɛn ma, a yi xɛma yilɛnlɛnxine sa dɛɛn ma, a mɔn yi xɛmaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mɔn yi pala gbeen dɛ ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni dɛɛn ti wudine yi yitaxunxi dɔxɔ naanin nan na. ³⁴ Dɛɛn

fəxə firinne birin yi rafalaxi fəfə farinne nan na naxanye yitaxunxi fəxə firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala dεene ma, a yi xema bənbəxin sa sawurane ma.

³⁶ A mən yi gεmε sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan jεε naanideni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin bεten sa. ³⁸ A mangayaan jεε fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi jεεn kike solomasεxeden na, banxin wanle birin yi jnan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jεε solofere nan bun.

7

Sulemani a manga banxin tiina

¹ Sulemani mən yi a banxin ti, na bu nεn jεε fu nun saxan han a yi a ranan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fətənnə Banxina, a kuyana nəngənnə yε kεmε, a yigbona nəngənnə yε tonge suulun, a yitena nəngənnə yε tonge saxan, a na ti suman sənβεtenna safa naanin fari. Suman xalanbene yi sənβεtenne kəε. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi sənβεtenne kəε. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yεε rafindixi nεn e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi dεene birin nun e ti wudine ma, e yi yεε rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan fələn ti sənβεtenne ra naxan kuya yi nəngənnə yε tonge suulun, a yigbona nəngənnə yε tonge saxan.

Na yεε ra a so dεen palaan fan ti senbetenne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbεδε banxin ti, a yi kitin sama dεnaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli bɔxɔni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yetεen yi dɔxɔma dεnaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbete kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii tεmεn xa a naxan tongo a naxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi gεmε faji yεbaxine nan na keli a tanden ma han yin gbeena, gεmεn naxanye maligaxi, e bɔ seraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli bɔxɔn ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin beten saxi gεmε xungbe fajine nan na, a gεmena nde yigbona nɔngɔnna ye fu, ndee nɔngɔnna ye solomasεε. ¹¹ Banxin yi tixi gεmε xungbe fajine ra naxanye maligaxi, e bɔ alogo e xa lan e dɔxɔdene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Gεmε gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so dεen palana.

Sulemani wanla naxanye so Xirami yii

Taruxune Firinden 2.10-13

¹³ Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami fɔxɔ ra. ¹⁴ Kapa gilεn nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bɔnsɔnni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lɔnnin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin ke.

*Ala Batu Banxi Senbeten Firinne
Taruxune Firinden 3.15-17*

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nongonna ye fu nun solomasexe, e rabilinna nongonna ye fu nun firin.

¹⁶ A yi sulan kondan firin yelan, alogo a xa e so senbetenne xun na, konde singen yitena nongonna ye suulun, kondan firinden yitena nongonna ye suulun. ¹⁷ A mon yi sulan nafala yaladine ra e nun yolonxonne ra kondene maxidi seen na naxanye

yi senbetenne xuntagi, solofere konde singen xa, e nun solofere kondan firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxi-

dixi. ¹⁹ Kondan naxanye yi senbetenne xuntagi so deen palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nongonna ye naanin. ²⁰ Kondan naxanye yi senbeten firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura keme firin

nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dexon. ²¹ A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so de palaan fema. A yi yiifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakin, a mon yi komen ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin

senbetenne rafale.

*Ige ramarade gbeena fe
Taruxune Firinden 4.2-5*

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinje. ²⁴ Kundine sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na

sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna yɛ keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi dɔxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan yɛɛ rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nɛn, e birin gbinding yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin yɛ kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a dɛ kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dɛna, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasɛxɛ ɲɔxɔn nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nɔngɔnna yɛ naanin, e yigbona nɔngɔnna yɛ naanin, e yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbinding na. Na falafalane yi sɔtixi sula gbelemɛne yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹ Falafalan naxanye yi tixi sula gbelemɛne longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemɛne fan ma. Mɛsɛmɛsɛnne yi e rabilinxi. ³⁰ Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemɛn xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti mɛsɛmɛsɛnxine labe ra. ³¹ Ige maxali wontoron kui yili digilinxin nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nɔngɔnna yɛ keden. Na nan yi

findixi ige kundin dɔxɔden na. Kundin dɔxɔden dɛɛn digilinna, na yi gbo nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. Kundin dɔxɔden naxan yi wontoron dɛ kinkin faxa ra, mɛsɛmɛsɛnne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxi, tongon naanin nan yi ne ra. ³² Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sɔtixi a bun ma. E sanne yigbona, nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ³³ E sanne yi rafalaxi alo yenge so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴ Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵ Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔxɔ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nɔngɔnna yɛ keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. ³⁶ Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲɛ dɛnaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin mɛsɛmɛsɛnne ra. ³⁷ Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin keɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸ Xirami mɔn yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nɔngɔnna yɛ naanin, litiri wuli keden e nun kɛmɛ sennin yi sɛ ne kui. A ige ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. ³⁹ A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a kɔmɛnna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰ Xirami to ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹ Sɛnbɛtɛn xungbe firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yɔlɔnxɔn yalaan naxanye sɛnbɛtɛnne kondene maxidi seene ra,

⁴² e nun girenada wudi bogi sawura kɛmɛ naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama,

⁴³ e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,

⁴⁴ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

⁴⁵ e nun goronne nun tɛɛ kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ⁴⁶ Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukɔti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɲɛ.

⁴⁸ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden nun buru ralixin xɛma tabanla ⁴⁹ nun xɛma kɛndɛ lɛnpu dɔxɔ seen naxanye yɛbaxi suulun fɔxɔ kedenni suulun bode fɔxɔni yire sariɲanxi fisamantenna yetagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lɛnpune nun se tongo se xɛma daxine ⁵⁰ nun goronne nun

lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xema daxine nun deen singan se xema daxine yire sarijanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so deen yeteen xa. ⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasarijan, gbetin nun xemaan nun se gbeteeye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle ye.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fema Yerusalen yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xemene birin yi e malan Manga Sulemani fema, Etanimi kiken na, naxan findixi jenen kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune yi e xali. ⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yexeeene nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nəe kolonje. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane

gubugubune bun ma. ⁷ Amasotō maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to. ⁹ Gεmε walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe गयाan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi dεnaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nεε e wanla rabε, amasotō Alatalaa nərən yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa,
“Alatala bata a ragidi
a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fajin ti
naxan findima i dɔxɔden na,
i luma dεnaxan yi habadan.”

*Ala Batu Banxin nasarijan fena
Taruxune Firinden 6.3-11*

¹⁴ Mangan yi a γεε rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lɔxɔni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bənsənnε xa, banxin tiyε n xinla binya feen na dεnaxan yi, koni n bata

Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’* 17 N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. 18 Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasotō i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. 19 Koni, i tan xa mi banxin tima, fō i ya dii xεμενα, i yετεεn naxan sotōxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

20 “Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda ηαχoni, n yi dαχo Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. 21 N bata yirena nde yitōn kankiraan xa, Alatala layirin dεnaxan yi, a naxan yitōn e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

*Sulemani Ala maxandina
Taruxune Firinden 6.12-40*

22 Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yεtagi, Isirayila yamaan birin yεtagi. A yi a yiine yite kore, 23 a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xōnna nun bαχo xōnna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikεne xōn naxanye sigan tima i yεtagi e bōηen birin na. 24 I bata i ya falan nakamali i ya walikεen xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i dεen na, i bata na rakamali i sεnβeni to. 25 Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mōn xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I ηαχo yibirani mi ηανηε n yεtagi mume Isirayilaa mangaya gbεdeni, fanni i yixεtene n ma

* 8:16: Samuyeli Firinden 7.6

kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ²⁶ Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikεεn Dawuda xa, n fafe!”

²⁷ “Koni, Ala fa dɔxe dunuɲa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔe xanɲe a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikεna maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikεna mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹ I yeεn ti banxini ito ra kɔεεn nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikεεn naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰ I ya walikεεn nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

³¹ “Xa muxuna nde a boden hakεn tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kɔlɔ i ya yire sariɲanxin yetagi banxini ito kui. ³² Nayi, a xuiin name kore xɔnna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikεne tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

³³ “A nɔe ligε nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεtε i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xɔn banxini ito kui, ³⁴ nayi, i xa e xuiin name kore xɔnna ma, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e benbane yii.”

³⁵ “A nɔe ligε nen kore xɔnna yi balan, tulen mi

fa fe mumε, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yeε rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xeε e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔrɔ, ³⁶ nayi, i e xuiin namεma nen kore xɔnna ma, i diɲama nen i ya walikεne yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷ “A nɔε ligε nen tɔrɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamεna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲεne hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yeŋgeɲi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ³⁸ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔrɔn nun e ɲaxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲε yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲε yi feene kolon. ⁴⁰ Nayi, e gaxuma nen i yeε ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹ “Xɔɲεn naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, ⁴² bayo muxune a mεma nen a i xinla nun i senben gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, ⁴³ i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲεn naxan birin maxɔdinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yeε ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmεxi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A nɔɛ ligɛ nɛn Isirayila kaane yi siga e yaxune yɛngɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yɛɛ rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A nɔɛ ligɛ nɛn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nɛn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani dɛnaxan yi, e xun xɛtɛ i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata hakɛn liga, nxu bata yulubin tongo, nxu bata fe ɲaxin liga,’ ⁴⁸ e xɛtɛ i ma e bɔɲɛn birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yɛɛ rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yɛɛ rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nɛn a yulubine ra e nun a fe ɲaxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi, alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amasɔtɔ i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nɛn Misiran yamanani naxan luxi alo sulun tɛɛn† naxan wuren naxulunma.”

⁵² “I yɛɛn xa lu i ya walikɛna maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxɔ maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amasɔtɔ i bata nxu ba yamaan bonne birin yɛ

† **8:51:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

bəxən fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikena, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiyε waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi denaxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala faɲin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikena, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, nxə Ala xa lu en xən alo a lu en benbane xən kii naxan yi, a nama ɲinan en xən mumε, a en nabɛɲin. ⁵⁸ Koni, a xa en bəɲen bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xən ma. En yi a yamarine nun a tənne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma kəεen nun yanyin na, alogo a xa en mali ləxə yo ləxə, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunuɲa siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε bəɲeni, en ma Ala. ε bira a sariyane fəxə ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa

Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan fεma, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli məxəɲen

nun firin e nun yeχεε wuli keme mαχαρη, Sulemani yi ne kαε raxaba Alatala xa bαρη xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na lαχoni, mangan yi sansanna rasarijan Ala Batu Banxin yeτagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun bαρη xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba menni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yeτagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xαρη menna fari.

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yeτagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mαn yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasεχεde lαχoni, a yi yamaan bejin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e σεwaxi e bαρηni fe φαrin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikεna, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mαn yi mini Sulemani xa Taruxune Firinden 7.11-22

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mαn yi mini Sulemani xa a firindeni, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,
“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini

ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeen nun n bəpən luma nən tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tənne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nən habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘I bənsənna mi janje i jəxəni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbətəye batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nən na bəxəni n naxan soxi e yii. N na n mēma nən n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nən yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fəma, ne kabəma nən, e yi kəntəfili. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ⁹ E yabima nən, e naxa, ‘Bayo e bata Alatala rabəjin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbətəne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tərəni itoe birin nafa e ma.’ ”

Sulemani a wali sifa wuyaxine

Taruxune Firinden 8.1-18

¹⁰ Nεε məxəpən bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fəfə wudin nun xəmaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xən. Manga Sulemani

yi taa m̄x̄ɔ̄ɲe so Xurami yii Galile yamanani.

¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma.

¹³ Xurami yi a max̄ɔ̄din, a naxa, “Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?” A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to.*

¹⁴ Anu, Xurami bata yi x̄εmaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yit̄ɔ̄n lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yet̄εna banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusal̄ɛn yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane.

¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu ȳɛnḡɛni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi d̄ɔ̄xi taani, a ne faxa. A m̄ɔ̄n yi taan sa a dii t̄εm̄ɛn fari siga a x̄εm̄ε taa ra, Sulemani a ɲaxanla.

¹⁷ Sulemani m̄ɔ̄n yi Geseri taan ti, a m̄ɔ̄n yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A m̄ɔ̄n yi taa gb̄et̄εna ndee ti, a yi balone ramarama d̄ɛnaxanye yi, e nun ȳɛnḡε so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusal̄ɛn taani e nun Liban yamanan nun yire gb̄et̄ε, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu d̄ɔ̄nx̄ɛn naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yix̄ɛt̄ɛn naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi n̄ɔ̄ naxanye fax̄ε, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila

* **9:13:** Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna n̄ɛn fa fala “alo sese.”

kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mən yi Isirayila kaan muxu keme suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴ Misiran mangana dii temen yi keli Dawudaa Taani, a dɔxɔ manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mən yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵ Sulemani yi saraxa gan daxin bama nen sanja ma saxan nen bun ma e nun bɔɔɛ xunbeli saraxane yire saripanxini a naxan ti Alatala xa. A mən yi wusulanna ganma nen yire saripanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yitən Esiyon-Gebere yi, Elati taan dexən, Gbala Baan de, Edən yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragiin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fema kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xən.

10

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni Taruxune Firinden 9.1-12

¹ Saba manga naxanla yi Sulemani mankana me Alatalaa fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxədin xədexene sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalen yi e nun a fəxərabira gbeene, nɔgəmən naxanye yi latikənənne nun xema gbegbe maxalima, e nun geme faji kendene.

A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bɔɲeni, a yi na fala a xa. ³ Sulemani yi a maxɔdinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yɛba a xa. ⁴ Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kɛɛɛn han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yɛɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan dangu na ra. ⁸ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yɛtagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramɛma. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kɛɛɛn sa tinxinni.”

¹⁰ A yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikɔnɔn gbegbe nun bɔxɔ bun nafunle. Latikɔnɔn faji mi fa na sɔnɔn alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xɛmaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegbe ra e nun bɔxɔ bun nafunle keli Ofiri yi. ¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mɔn yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bɔlɔnne, maxase

maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fe Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma, a ne maxadin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yeteen yi se gbeteeye fi a ma a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma ne keddenna bun ma, na gboon yi sigε han kilo wuli moxone. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbeteene yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mon yi ye masansan wure lefaan xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fatonna,” a yi sa e sa menni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbede gbeen na, a xema igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbeden ma, a faxa binna yi radigilixi a xanbi ra nen, a yiine yi a foxo firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin komenna ma. Na noxonna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban faton banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan

gbetin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbetin mi yi yatɛxi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fɔxɔ ra. ²³ Nɛɛ saxan yo ²⁴ nɛɛ saxan kunkine yi xɛtɛma nɛn Isirayila yi, e rafexi xɛmaan nun gbeti fixɛn nun sama ²⁵ pinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuɲa muxune birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔɲeni, e xa na ramɛ. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xɛma daxine nun dugine nun yɛngɛ so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin ²⁶ nɛɛ yo nɛɛ.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yɛngɛ so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden kɛmɛ naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi dɛnaxanye yi e nun Yerusalen yi mangan fɛma. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gɛmɛne, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔdɛ binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama dɛnaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan kɛmɛ sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan kɛmɛ tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

* **10:25:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

11

Sulemani a jaxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii temen dɔxɔ, a mɔn jaxalan xɔje wuyaxi dɔxɔ nen, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edɔn kaane nun Sidɔn kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbetene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mumε, e mi fe ε konni mumε, waxatina nde e ε bɔjen firifirima nen e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii temen kemε solofere sɔtɔ jaxanla ra, e nun konyi jaxalan kemε saxan a naxanye sɔtɔ jaxanla ra.† Na jaxanle yi a bɔjen maxεε. ⁴ Sulemani fori waxatini, a jaxanle yi a bɔjen xunsa ala gbetene ma, a bɔjen birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔjen yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala jaxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala jaxina. ⁶ Sulemani yi fe jaxin liga Alatala yεε ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa denaxan Yerusalɛn yetagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala jaxina. ⁸ A yi na liga a siya gbεε jaxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa sanja yi firin.

* **11:2:** Na feen seβexi Xɔrɔyaan 34.12 kui. † **11:3:** Konyi jaxanle sariyan seβexi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a jaxanla ra.

¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbɛtɛne batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbɛtɛne batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki, bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nɛn, n na a so i ya walikɛna nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔrɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xɛmɛn nan yii. ¹³ A yɛtɛna, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nɛn, n ma walikɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edɔn kaan naxan keli Edɔn mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edɔn yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xɛmɛn naxanye yi Edɔn yi, a ne birin faxesa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nɛn Edɔn yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xɛmɛne faxesa. ¹⁷ Koni Xadada mɔn yi banxulan jɔrɛyani. A tan nun Edɔn kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fɛma. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kɛnɛn, han mangan yi a jaxanla xunyɛn fi a ma, manga jaxanla Tape-nesi xunyɛna. ²⁰ Tapenesi xunyɛn yi dii keden sɔtɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati

yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mε Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xεε n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxodin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fema be ba? Nanfera i kataxi xεε feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xεε.”

²³ Ala yi yaxu gbεε rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xεmεn naxan a gi a kannu Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde malan a yeε xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dɔxɔ mɛnni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nεn Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe naxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila rapaxu nεn.

Yerobowan ma murute

²⁶ Nebati a dii xεmεn Yerobowan fan yi murute mangan xili ma Sulemani a walikεna. Efirami bɔnsɔnna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kana gilen nan yi a nga ra, a xili Seruya. ²⁷ A murute mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitɔnma. ²⁸ Na waxatini, foningen wεkilεxi fangamaan nan yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to wale, a yi a findi Yusufu bɔnsɔnna karahan walikεne xunna dɔxɔn na. ²⁹ Lɔxɔna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalen yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nεnεn nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi

na suxu a a yibɔ dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yεε xa. Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nɛn Sulemani yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii. ³² Koni, bɔnsɔn keden luma nɛn Sulemani yii n ma walikɛɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalɛn ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin yε. ³³ Amasɔtɔ e bata n nabɛɲin, e yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xɔn, e mi n nafan feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasɔtɔ n na a luma nɛn mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikɛna, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nɛn a dii xɛmɛn yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii, ³⁶ n bɔnsɔn keden luma a dii xɛmɛn yii nɛn, alogo n ma walikɛɛn Dawudaa dii keden xa lu n yɛtagi mangayani Yerusalɛn yi, n taan naxan sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nɛn i yii alo i wama a xɔn kii naxan yi. I findima nɛn Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane fɔxɔ ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafan feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikɛɛn Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nɛn i xɔn. N bata i tuli sa, n na i bɔnsɔnne sabatima nɛn mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila bɔnsɔn fu soma i yii nɛn, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixɛtɛne rayagi, koni

n mi e rayagima habadan.’ ”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxa feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fɛma, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxa.

Sulemani yi faxa

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kɛwali dɔnxɛne nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxilimayana, ne birin sɛbɛxi a kɛwali kɛdin kui. ⁴² Sulemani jɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalɛn yi. ⁴³ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a jɔxɔni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murutɛ Robowan ma

Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasɔtɔ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan yi na xibarun mɛma waxatin naxan yi, a mɔn yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga dɛnaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi dɔxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin jingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ɛ fa n fɛma.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxadin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxadin, a naxa, “E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan.”

⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabegin. A yi foningene maxadin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxadin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxadin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e jaxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxadinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodoxo ayi.

N tan a raxodoxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na,
n tan e jaxankatama tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fema xi saxande lxonni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fema.

¹³ Mangan yi yamaan yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata e konyiyaan naxodoxo ayi.

N tan a raxodoxoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e jaxankata bosaan nan na,
n tan e jaxankatama tanle nan na.”

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xεmεna, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fena

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa, “Sese mi fa en nun Dawuda tagi, en nun Yese a dii xεmεni ito mi fa malanxi sese ma. Isirayila muxune, ε xετε ε konni. I tan, Dawuda yixεtεna, iki i yεε rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli mεnni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magɔlɔn, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yεngε so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalεn yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xετε feen mε, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bɔnsɔnna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan fɔxɔ ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalεn yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune. Sofa wuli kεmε tonge solomasεxε nan yi na Isirayila yamaan yεngε xinla ma alogo e xa

fa e ra Sulemani a dii xemɛn Robowan ma nɔɔn bun ma. ²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemɛna, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun yama dɔnxɛn birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ɛ nama fa ɛ Isirayila kaane yɛngɛ, naxanye ɛ ngaxakedenne ra. Ɛ tan birin xa xɛtɛ ɛ konni, amasɔtɔ feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xɛtɛ alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Efirami geyaan fari, a yi dɔxɔ na. Na xanbi ra, a mɔn yi keli mɛnni, a yi sa Penuyɛli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bɔɲɛni, a naxa, “Iki, yamanan nɔɛ xɛtɛ nɛn Dawudaa denbayaan ma ki fapi. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalɛn yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito bɔɲɛ xun xɛtɛma nɛn a kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n faxama nɛn e xɛtɛ Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi ɲinge dii sawura xɛma daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “Ɛ bata bu tɛ Yerusalɛn yi. Isirayila kaane, ɛ alane ni i ra, naxanye ɛ ramini Misiran yamanani.” ²⁹ A na ɲinge dii sawura keden ti Betɛli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na ɲinge dii sawura keden yɛtagi. ³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bɔnsɔnni.

³² Yerobowan yi sanla nde yitɔn kike solomasexeden xi fu nun suulunde lɔxɔni, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yetɛn yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Betɛli yi, a saraxan ba jinge dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi mɛnne xa a dɛnaxanye ti taan kidene ra. ³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yitɔn Betɛli yi, kike solomasexeden xi fu nun suulunde lɔxɔni, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli tɔn Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Betɛli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Betɛli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a ramɛ Alatala naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xɛmɛna nde sɔtɔma nɛn Dawuda bɔnsɔnni, a xilima nɛn Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nɛn i fari naxanye wusulanna ganma i fari iki. A na muxune xɔnne ganma nɛn i fari.’ ”* ³ Na lɔxɔn yetɛni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito nan xɔn: Saraxa gandeni ito yibɔma nɛn, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane mɛ waxatin naxan yi, a naxanye tixi Betɛli saraxa ganden

* **13:2:** Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan a yiin naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nɔ a raxεε a ma. ⁵ Saraxa ganden yi bɔ, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xɔn. ⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n xa nɔ n yiin naxεε.” Sayiban yi Alatala maxandi, mangan yi a yiin naxεε, a lu alo a singeni. ⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsena nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fɔxɔ kedenna so n yii, n mi sigε. N mi burun donjε mumε, n mi igen minjε mumε yireni ito yi, ⁹ amasɔɔ yamarini ito soxi n yii Alatalaa falan nan xɔn, a naxa, ‘I mi burun donjε mumε, i mi igen minjε mumε, e nun i xεεmatɔɔn mi xεε kiraan xɔn i siga naxan xɔn ma.’” ¹⁰ A yi siga kira gbεε xɔn ma, a mi xεε a fa kiraan xɔn Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹ Nabi xεmε fonna nde yi na naxan yi dɔxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na bɔxɔni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yεba e baba xa, ¹² e baba yi e maxɔdin, a naxa, “A siga kiraan mundun xɔn?” A diine a to nεn sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xɔn. ¹³ Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi sofanli tɔn a xa, a yi te a fari. ¹⁴ A yi siga sayiban fɔxɔ ra, a yi sa a li dɔxi kondena nde nininna ra. A yi a maxɔdin, a

naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ¹⁵ Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, “En siga n ma banxini, i yi donsena nde don.” ¹⁶ Koni sayiban yi a yabi, a naxa, “N mi nɔɛ xɛtɛ i fɛma, n mi soɛ i konni. N mi burun donɲɛ mumɛ, n mi igen minɲɛ i xɔn yireni ito yi. ¹⁷ Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi burun donɲɛ mumɛ, i mi igen minɲɛ, i mi xɛtɛ kiraan xɔn i fa naxan xɔn.’ ” ¹⁸ Nabi fonna yi a yabi, a naxa, “Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, ‘Fa a ra i fɛma i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.’ ” Koni, na nabiin yi wulen nan falama. ¹⁹ Sayiban yi xɛtɛ a fɛma, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰ Nba, e yi dɔxi e dɛgedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹ Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata murutɛ Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²² I bata xɛtɛ, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nɛn. Na ma, i faxama nɛn, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.’ ”

²³ E yelin e dɛgɛ waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tɔn a xa. ²⁴ Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofanla yi lu a fɛma, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵ Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun

ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so mɛnni, e yi a yɛba mɛnni. ²⁶ Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a mɛ, a yi a fala, a naxa, “Sayiban naxan murutɛ Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi.” ²⁷ Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “Ɛ sofanli tɔn n xa.” E yi a yitɔn a xa. ²⁸ Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bɔ. ²⁹ Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰ A yi a binbin sa a yɛtɛ gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, “Ngaxakedenna!” ³¹ A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, ɛ yi n maluxun mɛnni, ɛ yi n xɔnne sa a xɔnne dɛxɔn. ³² Amasɔtɔ a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi.”

³³ Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xɛtɛ a fe ɲaxi kiraan fɔxɔ ra mumɛ. A mɔn yi siga kide kiine sugandɛ taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xɔn e xa findi a ra. ³⁴ Na nan findi yulubin sabun na Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxɔri e ɲan bɔxɔ xɔnna fari.

14

Yerobowan ma mangayaan naɲanna

¹ Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xɛmɛn yi fura. ² Yerobowan yi a fala a ɲaxanla xa, a naxa, “Keli, i maxidi alo muxu gbɛtɛ alogo e nama

a kolon a n ma ꞑaxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya mɛnni, a tan nan a fala n xa a n findima nɛn yamani ito mangan na. ³I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sɔtɔma, a na falama nɛn i xa.” ⁴Yerobowan ma ꞑaxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nɔɛ seen toɛ, amasɔtɔ a bata yi fori. ⁵Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma ꞑaxanla fama nɛn a maxɔdindeni a diina fe ra, amasɔtɔ a mi yalan. ⁶ꞑaxanla maso dɛɛn na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin mɛ, a yi a fala, a naxa, “So, Yerobowan ma ꞑaxanla, nanfera i waxi i yetɛ findi feni muxu gbɛtɛn na? A na liga ki yo ki xibaru ꞑaxin nan n yii i xa. ⁷Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i tongoxi nɛn yamani ito muxune tagi, n yi i dɔxɔ n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikɛɛn Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nɛn, a sigan ti n fɔxɔ ra a bɔɲɛn birin na, naxan fan n yɛɛ ra yi, a na liga. ⁹I fe ꞑaxin ligama dangu naxanye birin fa i yɛɛ ra, i bata n naxɔlɔ amasɔtɔ i bata ala xɔɲɛne rafala, i yi suxurene yɛlan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰Nanara, n tɔrɔn nafama nɛn Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxɔrima nɛn bɔxɔn fari, konyi nun xɔrɔna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makɔma nɛn alo ꞑamana, han a yi ꞑan fefe. ¹¹Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa burunna ra, xɔline nan ne donma.

Amasɔtɔ Alatala bata falan ti!’ ¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. I nɛɛn fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama nɛn. ¹³ Isirayila kaane birin a wugama nɛn, e yi a maluxun, amasɔtɔ a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasɔtɔ na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fapin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Alatala mangana nde dɔxɔma nɛn Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxɔrima. Na lɔxɔn nan a lixi to! ¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nɛn, e yimaxama nɛn alo gbalan naxanye xuden dɛ, a yamana fapini ito talama nɛn Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasɔtɔ e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹⁶ A Isirayila rabɛjinma nɛn Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra.”

¹⁷ Yerobowan ma naxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so dɛɛn na, diin yi faxa. ¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikɛna.

¹⁹ Yerobowan kɛwali dɔnxɛne, a yɛngɛn so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁰ A faxɛ, a bata yi nɛɛ mɔxɔɾɛn nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a nɔxɔni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xɛmɛn Robowan mangayaan liga nɛn Yuda yi. A findi mangan na a nɛɛ tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan

liga jεε fu nun solofere Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bənsəne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe jaxin liga Alatala yεε ra yi. Alatala yi xələ lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan jəxəndən liga singen. ²³ E fan yi taan kidene yelan, e kide gεmεne ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴ Kide ki xεmε yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin kedi a yi e dəxəden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kəwali xəsixine birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan jεε suulundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalen xili ma. ²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na yε masansan wure lefa xεma daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷ Nayi, e jəxə yibirana, Manga Robowan yi yε masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin dεεne kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi yε masansanne xalima nən, na xanbi ra, e mən yi xεtε e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan kəwali dənχene, a naxanye birin liga, ne sεbexi Yuda mangane taruxu kədine kui.

³⁰ Yengen lu nən Robowan nun Yerobowan tagi yεyε.

³¹ Robowan to faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a

yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a ɲɔxɔni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xεmεn Yerobowan ma mangayaan ɲεε fu nun solomasεxeden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi mangayaan liga Yerusalen yi ɲεε saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii tεmεna. ³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yεε ra, a mi Alatala xanu a bɔɲεn ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda bɔɲεn yi kii naxan yi. ⁴ Alatala, a Ala yi dii xεmε keden fi a ma naxan luma a ɲɔxɔni alogo mangana denbayaan nama ɲan e nun mɔn Yerusalen xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵ Bayo, naxan fan Alatala yεε ra yi, Dawuda na liga nεn, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra. ⁶ Yεngεn lu nεn Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan kεwali dɔnxεne, e nun a naxan birin liga, ne sεbεxi Yuda mangane taruxu kεdine kui. Yεngεn so nεn Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xεmεna Asa nan ti a ɲɔxɔni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹ Yerobowan ma mangayaan ɲεε mɔxɔɲedena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda

yi. ¹⁰ A ꞑεε tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalen yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii tεmεna. ¹¹ Naxan fan Alatala yεε ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xεmε yalundene ba nen yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalɔ ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa ꞑaxalan mangaya tiden ba nen a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁴ Koni taan kidene mi raxɔri mumε, hali Asa bɔꞑen birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixen nun xεmaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yengen lu nen Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan senbe so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixen nun xεmaan naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikene yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yεε ra, Tabirimon ma dii xεmεna, Xesiyon mamandenna, naxan yi dɔxi Damasi taani. E xa a xerani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xεmaan nun gbeti fixen na i xa. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ²⁰ Ben-Hadada yi

tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon yenge e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinereti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na me, a yi ba Rama taan tiye, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gemene nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan senbe so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kewali donxene, a wekilen birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. A siimayaan najanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a joxoni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xemen Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan jee firinden Yuda yi. Nadaba yi jee firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xemen Basa, keli Isakari bonsanni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla dxi Gibeton taani, Filisitine denaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxa. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan jee saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxa. Hali kedenna, a mi a lu a nii

ra. E birin yi raxəri fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikena Axiya xon, Silo kaana. ³⁰ Na birin liga nen bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mon yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xolo han!

³¹ Nadaba kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ³² Yengen so nen Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan ne saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xemen yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga ne monen nun naanin. ³⁴ A yi fe maxin liga Alatala ye ra yi. A yi sigan ti a maxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xemena, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, “N na i rakelixi burunburunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xon, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxolo e yulubine fe ra, ³ nanara, n na e raxerima nen, i tan nun i ya denbayana, n na e ligama nen alo Nebati a dii xemen Yerobowan ma denbayana. ⁴ I ya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donma, naxanye na faxa burunna ra, xoline yi ne don.”

⁵ Basa kewali donxene, a naxan liga, a wekilena, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁶ A

to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xεmεna Ela nan ti a nɔxɔni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xεmεna, na masɔɔ bun firin nan xɔn. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nen, e a raxɔɔ e hakene ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxɔri nen.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan nεε mɔxɔnen nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xεmεna Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani nεε firin.

⁹ A walikεen Simiri, yenge so wontorone fɔxɔ kedenna kuntigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dɔɔɔyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan nεε mɔxɔnen nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a dɔxɔ mangayaan gbɛɛni, a yi Basaa denbayaan birin naxɔri, a mi xεmε yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane ye. ¹² Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³ na masɔɔ Basa nun a dii xεmεna Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔɔ suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Ela kεwali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵ Asaa mangayaan $\eta\epsilon\epsilon$ $m\alpha\chi\alpha\eta\epsilon\eta$ nun solofere-deni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi $yit\alpha\eta\chi i$ $Gib\epsilon\tau\alpha\eta$ taan xili ma, Filisitine $d\alpha\chi i$ $d\epsilon naxan$ yi. ¹⁶ Sofane yi a $m\epsilon$ a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a $y\epsilon\tau\epsilon\epsilon\eta$ bata a faxa. Mafure η , Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷ Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli $Gib\epsilon\tau\alpha\eta$ taani, e yi sa Tirisa taan nabilin $y\epsilon\eta\eta\epsilon\eta i$. ¹⁸ Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹ a yulubine fe ra a fe $\eta\alpha\chi i\eta$ naxanye liga Alatala $y\epsilon\epsilon$ ra yi, a fe $\eta\alpha\chi i\eta$ liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰ Simiri $k\epsilon w\alpha l i$ $d\alpha\eta\chi\epsilon\eta e$, e nun a yanfan naxan so, ne $s\epsilon b\epsilon\chi i$ Isirayila mangane taruxu $k\epsilon d i\eta e$ kui.

²¹ Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan $f\alpha\chi\alpha$ kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii $\chi\epsilon m\epsilon\eta$ nan findi fe yi mangan na, $f\alpha\chi\alpha$ kedenna boden yi waxi Omiri nan $\chi\alpha\eta$. ²² Naxanye yi Omiri $f\alpha\chi\alpha$ ra ne yi $n\alpha\alpha\eta$ $s\alpha\tau\alpha$ Ginati a diin Tibini $f\alpha\chi\alpha r\alpha b i r\alpha n e$ ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³ Yuda Manga Asaa mangayaan $\eta\epsilon\epsilon$ tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A $\eta\epsilon\epsilon$ fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A $\eta\epsilon\epsilon$ sennin singe liga Tirisa taani. ²⁴ Omiri yi Samari geyaan sara Semeri ma gbeti $f i x\epsilon\eta$ kilo tonge solofere ra, a taan

ti na geyaan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, geyaan kannu.

²⁵ Naxan ɲaxu Alatala yεε ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu. ²⁶ A fe ɲaxin liga alo Nebati a dii xεmεn Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷ Omiri kεwali dɔnxεne, a naxanye liga, a wεkilεna, ne sebεxi Isirayila mangane taruxu kεdine kui. ²⁸ Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xεmεna Axabi nan ti a ɲɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹ Manga Asaa mangayaan ɲεε tonge saxan e nun solomasεxεdena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xεmεn yi findi Isirayila mangana, a yi ɲεε mɔxɔɲεn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani. ³⁰ Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹ Axabi yi dangu Nebati a dii xεmεn Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo ɲaxanla ra, Etabaali a dii tεmεna, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yεtagi. ³² A yi saraxa gandana nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³ Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a ɲaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yεε ra, a yi Alatala raxɔɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴ Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi rakamali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xεmε singena Abirami yi, a to taan ti fɔɔ.

A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so dɛɛne ti.*

17

Nabi Eli

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walikɛ n na, xiila mi sɛ jɛɛ famatɔni itoe yi, tule mi fɛ, fɔ n na a yamari.” ² Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³ “Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dɛxɔn, naxan Yurudɛn baan sogeteden binni. ⁴ I luma nɛn xude igen minjɛ, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵ Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden dɛ Yurudɛn baan sogeteden binni. ⁶ Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun jɪnbanna ra, a lu xude igen minjɛ. ⁷ Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔtɔ tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸ Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹ “Keli i siga Sarepata taani, Sidɔn dɛxɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilɛna nde yamari a xa i balo.” ¹⁰ A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so dɛɛn lima, kaɲa gilɛna nde yi mɛnni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min.” ¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.” ¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N

* **16:34:** Na feen sebexi Yosuwe 6.26 kui.

bata n kə̀lɔ́ habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen yɛ keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fɛɲɛn kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xɛmɛn xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxa.” ¹³ Eli yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔ̀nɔ̀n, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔ̀n, na xanbi ra i yi nde rafala i yɛtɛ xa e nun i ya dii xɛmɛna. ¹⁴ Amasɔ̀tɔ́ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan goronna kui na mi ɲanɲɛ mumɛ e nun turen sa fɛɲɛn mi kui geɛ mumɛ, han Alatala tulen nafama bɔ̀xɔ̀n fari lɔ̀xɔ̀n naxan yi.’ ” ¹⁵ ɲaxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xɛmɛn xa, e nun Eli fan. ¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi ɲan mumɛ! Ture fɛɲɛn fan mi kui geli na waxatini mumɛ, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kaɲa gilɛna, banxi kannna dii xɛmɛn yi fura, a furen sɛnben yi gbo ayi han a faxa. ¹⁸ Nayi, ɲaxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxa?” ¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, “I ya dii xɛmɛn so n yii.” A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon kɔ̀ɛ ra, a yi yigiyaxi dɛnaxan yi, a yi a rasa a saden ma. ²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n ma Ala, i fe ɲaxin nabe kaɲa gilɛni ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xɛmɛn faxa? ” ²¹ Eli yi a sa diin fari sanɲa yi saxan, a maxandini

ito ti Alatala ma, a naxa, “Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi.” ²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi. ²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, “A mato, i ya dii 𐎧𐎥𐎧𐎥.” ²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N bata a kolon sɔnɔn a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i dɛ, 𐎧ɔndin na a ra.”

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan 𐎧𐎥𐎧𐎥 saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, “Siga, i sa ti Manga Axabi yɛtagi, amasɔtɔ n tulen nafama nɛn bɔxɔ xaren fari.” ² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yɛtagi.

Fitina kamɛn yi gbo Samari taani. ³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yɛɛ ra han! ⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi kemɛ tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yɛɛn ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na dɛnaxan yi. ⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, “Siga yamanan tigrine birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sɛxɛna nde toma nɛn na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxa feen ma sɔnɔn.” ⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xɔn, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xɔn.

* **18:5:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

⁷ Abadi mən yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan bəxən ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, n kanna Eli?” ⁸ A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kanna xa, i naxa, ‘Eli be.’” ⁹ Abadi yi a maxədin, a naxa, “N hakən mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikεen so Axabi yii, a xa n faxa? ¹⁰ N bata n kələ habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kanna mi xeraan nasigaxi dənaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakələma nən xa e mi i toxi. ¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kanna xa a Eli be. ¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sarijanxina i xalima nən yire gbete yi, n mi dənaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nən. Anu Alatala batu muxu kenden nan n na xabu n ma dii jəreyani. ¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kanna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nən n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na dənaxan yi. ¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kanna xa a Eli be yi. A n faxama nən!” ¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, Alatala Sənbən Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nən Axabi yetagi.”

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeəba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan na a ra ba, i tan naxan tərəyaan nafaxi

Isirayila ma?” ¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, “N mi Isirayila tɔɛ mume! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasɔtɔ ε bata tondi Alatalaa yamarine suxε, ε yi Baali suxurene batu. ¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele geyaan fari, e nun Baali ki muxu kemε naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu kemε naaninna naxanye e dεgema Yesabele a tabanla ra.”

Eli Karemele geyaan fari

²⁰ Axabi yi xεrane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele geyaan fari.

²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, “E luma ε yetε yifuyε han waxatin mundun yi? Xa Alatala nan Ala ra, ε bira a fɔxɔ ra. Koni, xa Baali na a ra, ε bira na fan fɔxɔ ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun kemε naanin tonge suulun nan be. ²³ E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yetε xa, e yi a yisεgε, e a sa yegene fari, hali tεε mi sa, n fan yi turaan bonni sεgε, n yi a sa yegene fari, hali tεε mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxε nen a tεen nadεgε.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Nxu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “E tura keden sugandi, ε singe yi a yitɔn, amasɔtɔ ε tan nan wuya. Na xanbi ra, ε yi ε ala maxandi a xinla ra, koni ε nama tεε sa ε yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yitɔn saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xɔtɔnni han yanyi tagini saraxan gan feen

na. E yi sɔnxɔ, e naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yɛtagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sɔtɔ. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e magele, a naxa, “E gbelegbele ɲaxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbete ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nen.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegbele e xuini texin na pore, e lu e maxɔle silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene fale han ɲinbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi me, e mi yabi sɔtɔ a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gemε fu nun firin tongo Yaxubaa dii xemeɛne bɔnsɔn fu nun firinne yatena. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nen Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gemε fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan ɲɔxɔn nɔε se naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mɔn yi a fala, a naxa, “E feɲε naanin nafe igen na, ε yi a bɔxɔn saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga keden.” E mɔn yi a liga a firinden. A yi a fala, a naxa, “E mɔn xa a liga a saxandeni.” E mɔn yi a liga a saxandeni. ³⁵ Igen yi dɔxɔ yire sariɲanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Iburahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon

to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikεεν nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xɔn. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bɔɲeni.”

³⁸ Alatalaa tεεν yi godo, saraxan nun yegene nun gεmεne nun bɔxɔna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xɔri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yεtagin yi lan bɔxɔn ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden dε, a sa e kɔε raxaba mɛnni.

Tulen mɔn yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dεge, i min, amasɔtɔ n tulen xuiin mεma.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dεge, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele geyaan xuntagi, a sa a felen dεnaxan yi han bɔxɔn ma, a yi a yεtagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikεεν xa, a naxa, “Te, i yεε rasiga fɔxɔ igen binni.” Walikεεν yi te, a mato, a xεtε, a naxa, “Sese mi na.” Sanɲa yi solofere Eli a rasigama a matodeni. ⁴⁴ A sanɲa yi soloferedeni, walikεεν yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fɔxɔ igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitɔn, a godo benun tulen xa a yεε rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fɔrɔ ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yεsεreli taani. ⁴⁶ Eli sigamatɔɔn yi a tagixidin xidi, Alatala sɛnben yi godo a ma, a siga a giyε mafurεn, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yεsεreli taan so dεna.

19

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faxa silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, “Alane xa n suxu e naxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila.” ³ Eli to na me, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikεen lu menni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dɔxɔ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, “A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasɔtɔ n mi dangu n benbane ra.” ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i dege.” ⁶ A yeen nabi a dexɔn ma burun ganxin gεme wolonna ma, na saxi a fema, e nun igelengenna ye keden. A to yelin a dege, a min, a mɔn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mɔn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, “Keli i dege, amasɔtɔ i sigadeni kuya.” ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dege, a min, na donseen senben naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kɔε tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra menni, a kɔεen nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, “Eli, nanfera i be?” ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra,

n keden peen nan fa luxi, e mən katama n fan faxa feen na.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Mini, i ti geyaan fari Alatala yetagi. N tan danguma nən na yi.” Alatala yεε ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a γεμενε yibə, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangu, bəxən yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bəxə xuruxuruni. ¹² Bəxən xuruxurunna danguxina, tεen yi mini, koni Alatala mi yi tεeni. Tεen to dangu, ηununηunun xui ηaxumedin yi mini. ¹³ Eli to na με a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna so dεen na. A yi xuina nde με naxan a fala a xa, a naxa, “Nanfera i be Eli?” ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e με i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxa silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mən katama n fan faxa feen na.” ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i xετε keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayeले xunna ma alogo a xa findi Arami mangan na. ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xεμεn Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mən yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i ηəxəni, Elise naxan findixi Safati a dii xεμεn na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e sətə Xasayeले a silanfanna ra, Yehu yi ne faxa. Naxanye na e sətə Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxa. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nən Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu.”

Eli yi Elise sugandi a ηəxəni

¹⁹ Eli yi siga mɛnni, a yi Safati a dii xɛmɛna Elise li xɛɛ biini, e nun xɛɛ bi jingen mɔxɔɲɛn nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yɛɛn ma. A tan nan yi a mɔxɔɲɛn nun naanin firin dɔnxɛne rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a jingene lu na, a yi a gi Eli fɔxɔ ra, a naxa, “A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu bire i fɔxɔ ra.” Eli yi a yabi, a naxa, “Siga. N fena nde ligaxi i ra nɛn ba?” ²¹ Elise yi xɛtɛ a xɛɛn ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben jin jingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fɔxɔ ra, a findi a walikɛɛn na.

20

Ben-Hadada yi Samari yenge

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fɛma. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fɔxɔ ra, e nun e soone, e nun e yɛngɛ so won-torone, e sa Samari taan nabilin, e a yɛngɛ. ² A yi xɛrane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki, ‘Iya wure gbeti fixɛn nun i ya xɛmaan so n yii, e nun i ya jaxalan fajine nun i ya dii fajine.’ ” ⁴ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kannu. N bata n yɛtɛ so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” ⁵ Xɛrane mɔn yi xɛtɛ, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixɛn nun i ya xɛmaan so n yii, e nun i ya jaxanle nun i ya diine. ⁶ Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikɛne rasigama nɛn i konni, e yi sa i ya banxin

yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kenden na e a tongoma nen, e a xali.’ ”

⁷ Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki faji xemeni ito wama en ma tɔrɔn nan xɔn, a bata yi xeraan nafa n ma jaxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nun n ma xemana, n mi tondi a sese ma.” ⁸ Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” ⁹ Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kannan, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a fɔlɔni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi nɔe na lige.’ ” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

¹⁰ Ben-Hadada mɔn yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natɔrɔn e jaxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n fɔxɔrabirane yiine rafɛ.” ¹¹ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitɔnma yenge so xinla ma, na nama a kanba fɔ naxan bata yelin yengen soe.’ ”

¹² Ben-Hadada na yabin sɔtɔma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yitɔn.” E yi e yitɔn taan xili ma.

Axabi a xunna yeren fɔlɔna

¹³ Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’ ” ¹⁴ Axabi yi a maxɔdin, a naxa, “Na

fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata sofa foningene ra yamana kanne naxanye yε matongoxi.’ ” Axabi mən yi a maxədin, a naxa, “Nde yεngεn fələma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” ¹⁵ Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yεtagi yamana kanne naxanye yε matongoxi, naxanye yatε yi kεmε firin tonge saxan e nun firin na. A mən yi Isirayila ganla sofane fan malan a yεtagi, naxanye yatε yi wuli solofere ra.

¹⁶ E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dələtəyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. ¹⁷ Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. ¹⁸ Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi bəjε xunbenla nan xilima, ε e jεjεne suxu, xa e minixi yεngε so xinla nan ma, ε e jεjεne suxu.” ¹⁹ Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e fəxə ra, ne yi mini taani. ²⁰ Birin yi a gbee yaxu faxa, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e fəxə ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yεtε rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. ²¹ Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxa, a wontorone kala, a yi bənə gbeen sa Arami kaane ma.

²² Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wεkile, i miri ki fəni, i lan i xa naxan liga, amasətə jεε famatəən waxatini ito yi, Arami mangan mən fama nən i yεngedeni.”

Isirayila kaane mən yi Arami kaane nə yεngeni

²³ Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa menni. ²⁴ Iki i mon xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dɔxɔ e jɔxɔni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan senben gbo alo i bonɔxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yenge so wontorone yatene xa lan. Na xanbi ra, en yi e yenge lanbanni, en na a toe xa en senben mi gboe ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

²⁶ Neɛ nenɛn to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a yetagi, a te Afeki taani Isirayila yengedeni. ²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yetagi, e donseene sɔtɔ, e siga Arami kaane yengedeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yetagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mon yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeeni ito birin sama nen i sagoni, e yi a kolon a Alatala nan n tan na.’ ” ²⁹ E lu malanxi e bode yetagi xi solofere. Xi soloferede lɔxɔni, yengen yi folɔ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli kemɛ faxa lɔxɔ kedenni. ³⁰ A donxene yi e gi Afeki taani, wuli mɔxɔnen nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikene

yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a mε a Isirayila yamaan mangane hinan han! Nxu xa kasa benbenla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kœ ra, nxu siga Isirayila mangan fema. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa benbenle xidi e ra, e lutine xidi e kœ ra, e siga Isirayila mangan fema. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikεen Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’ ” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mœn a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xεrane yi a to a fala fajin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga, ε sa fa a ra n fema.” Ben-Hadada yi fa a fema, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxεtema nen i ma. I nœ yulayaan nabe Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bejinma nen, i siga, koni fœ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bejin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatalaa yamarin xœn ma, n bata i mafan, n bœnbœ.” Koni na xεmen yi tondi a bœnbœ. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatalaa yamarin suxi, i na keli n fema waxatin naxan yi, yatana i faxama nen.” Na xεmen to keli a fema, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxa.

³⁷ Nabiin yi xεmε gbete li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bœnbœ.” Na xεmen yi a bœnbœ, a yi a maxœbœ. ³⁸ Nabiin yi sa dœxœ mangana kiraan

na, a yeen maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma denaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatona, nabiin yi gbelegbele a foxo ra, a naxa, “N yi yengeni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xon, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xemeni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a joxon na, xanamu, i gbeti fixen kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’ ⁴⁰ Koni n yi yee gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xemen yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yeteen bata a fala.” ⁴¹ Mafuren, nabiin yi dugi dungin ba a yeene ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xemen naxan faxa fe ragidixi, i bata na bejin, i tan yeteen nan faxama a joxoni, i ya yamaan yi faxa a yamaan funfuni.’ ” ⁴³ Isirayila mangan yi xete a konni Samari taani, a kontoflixi, a xaminxi.

21

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xemena nde yi Yesereli yi, a xili Naboti, manpa bili nakoon yi a yii Axabi a manga banxin dexon, Samari mangana.

² Loxona nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xeen naxan n ma manga banxin fema, a so n yii, n xa a findi sabidi nakoon na, n manpa xee fapin gbete soe i yii, hanma xa a i kenen, n na sara gbeti fixen na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane keen soon na i

yii.” ⁴ Axabi xələxin mənəxin yi so banxini Naboti Yəserele kaana falana fe ra, a a mi a benbane kēen soma a yii. A sa a sa, a yətagin luxun, a mi wa sese don fe xən. ⁵ A jaxanla Yesabele yi fa a fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini jaxuxi i ma, i mi i dəgema mumə?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yəserele kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xēen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xēē gbete so i yii a jəxən na.’ ” ⁷ Nayi, a jaxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dege, i bəjən yi sēwa, n tan Naboti Yəserele kaana manpa xēen soma nən i yii.”

⁸ A bataxine sēbe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sēbexi bataxine kui, a naxa, “E a fala yamaan xa soge keden sunna suxu, ε Naboti dəxə muxu gbee dəxədeni yamaan tagi. ¹⁰ E xalabanten firin dəxə a dəxən naxanye a təjεgema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, ε a xali taa xanbin na, ε a magələn gēmən na han a faxa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dəxə na yamaan yēē ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dəxə Naboti dəxən. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yətagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magələn gēmən na han a faxa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magələnxi gēmən nan na han a faxa.

¹⁵ Yesabele na mε waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yesεreli kaan tondi manpa bili xεen naxan sare i ma gbeti na, na manpa bili xεen findi i gbeen na. A bata faxa.”

¹⁶ Axabi a mexina, a Naboti bata faxa, a yi siga a manpa bili nakōni, a findi a gbeen na.

Alayi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fema, Isirayila mangan naxan dōxi Samari taani. A sa Naboti a manpa bili nakōni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na.

¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xεmena nde faxa. I mōn yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mōn xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makōnxi denaxan yi, barene i fan yetεen wunla makōnma menna nin.’ ”

²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “Ōn, n bata i to. Amasōto naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kenεn.

²¹ Ala naxa, ‘N tōrōn nafama i ma nen. N na i ralōma ayi nen, xεmen naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxōri. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nen, konyine nun xōrōne Isirayila yi.

²² N na i ya denbayaan suxuma nen alo n Nebati a dii xεmen Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xεmen Basaa denbayana. N na ligama nen amasōto i bata n naxōlo gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’

²³ Alatala mōn yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nen Yesεreli taan nabilinna yinna

sanna xɔn ma. ²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa xεεn ma, xɔline nan ne donma.’”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala ranaxu feen naba alo Axabi. A naxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yεε ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mε, a yi a dugine yibo, a kasa benbenla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa benbenla nan yi e sama, a yi sigan tima yεε magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ “I bata a to Axabi a yεε xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yεε xurun n xa, n mi tɔɔyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tɔɔyaan nafa a denbayaan ma.”

22

Axabi yi wa Ramoti tongo feni

Taruxune Firinden 18.1-3

¹ Nεε firin yi dangu, yεngεn mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Nεε saxandena, Yuda manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fεma. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikεne xa, a naxa, “E a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nanfera en sikεma a tongo feen na Arami mangan yii?” ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sigε n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani yεngε sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

*Waliyine yi xunnayerenna fe fala
Taruxune Firinden 18.4-11*

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin singen.” ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, kɛmɛ naanin ɲɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yɛngɛn so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina a soma nɛn mangan yii.” ⁷ Koni Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi ba, en nɔɛ Alatala maxɔdinɲɛ naxan xɔn ma?” ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe ɲaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mumɛ! A xili Mikahu, Yimilaa dii xɛmɛna.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xɛmɛna.”

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi dɔxi e mangaya gbɛdɛne yi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yɛtagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xɛmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.’ ” ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii.”

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Taruxune Firinden 18.12-27*

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!” ¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔɔ habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.” ¹⁵ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yengɛ Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii.” ¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakɔɛ Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa nɔndin nan gbansan fala n xa?” ¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na, Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xɛtɛ a konni bɔnɛsani!’ ” ¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumɛ! A fe naxin nan tun falama.”

¹⁹ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a fema, a yiifanna nun a kɔmɛnna ma. ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, ‘Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yengɛdeni Galadi yamanani, a faxa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbɛtɛ fala. ²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yɛtagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nɔɛ a mayendenɛ nɛn.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ ²² A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nɛn, n wulen naso a waliyine birin dɛ.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a

mayendenma nɛn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.’ ²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dɛ. Alatala bata a ragidi a xa ɲaxankatan nafa i ma.”

²⁴ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a yi Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun xɔn, a to keli n fɛma, a wule falan ti i xa?” ²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nɛn.” ²⁶ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛtɛ kendɛyani.’ ” ²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xɛtɛ kendɛyani nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mɔn yi a fala, a naxa, “ɛ tan yamaan birin xa ɛ tuli mati.”

*Manga Axabi yi faxa yɛngɛni
Taruxune Firinden 18.28-34*

²⁹ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ³⁰ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbetɛ, n siga yɛngɛni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxɛtɛ, a siga yɛngɛni. ³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yɛngɛ so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “ɛ nama muxu yo yɛngɛ fɔ Isirayila mangan tun.” ³² Yɛngɛ so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan

ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi sɔnxɔn nate. ³³ Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³⁴ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yenge soden fari ma, amasɔtɔ n bata maxɔlɔ.” ³⁵ Yengen yi jaxu ayi na lɔxɔni. Mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi, a faxa jinbanna ra. A maxɔlɔden wunla bata yi bɔxɔn a wontoron kuiin birin yi. ³⁶ Sogen bira waxatini, e sɔnxɔ sɔnxɔni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” ³⁷ Nayi, mangan yi faxa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸ E to wontoron maxa Samari ige dɔxɔdeni, barene yi Axabi wunla kɔn, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

³⁹ Axabi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, a sama jin manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne seɓexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁴⁰ Axabi to faxa, a dii xemena Axasiya nan ti a jɔxɔni.

Yosafati, Yuda mangana

Taruxune Firinden 20.31-21.1

⁴¹ Asaa dii xemen Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jee naanindeni. ⁴² Yosafati findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalen yi jee mɔxɔjen nun suulun.

* **22:38:** Na feen seɓexi Mangane Singen 21.19 kui.

A nga yi xili nɛn Asuba, Silixi a dii tɛmɛna. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yɛɛ ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mɔn yi lu sigɛ saraxane badeni mɛnne yi e nun wusulan gandeni. ⁴⁵ Bɔɔɛ xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kɛwali dɔnxɛne, a wɛkilɛn nun a yɛngɛne, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ⁴⁷ A yi kide kii xɛmɛ yalundene ba a yamanani, naxanye mɔn yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edɔn yamanani na waxatini, fɔ Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri yamanani xɛma feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nɛn Esiyon-Gebere yi. ⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xɛmɛna Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I waxi nɛn n ma walikɛne xa siga i gbeene fɔxɔ ra kunkine kui?” Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹ Yosafati to faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma a fafe Dawudaa Taani, a dii xɛmɛn Yehorami nan ti a ɲɔxɔni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵² Axabi a dii xɛmɛna Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan ɲɛɛ fu nun soloferedeni. Axasiyaa mangayaan naba nɛn ɲɛɛ firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, a sigan ti a ɲaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xɛmɛna, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxɔɔ, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78